

Språk, makt och ”Den Andre”: Erfarenheter av underordning och/ eller ”möjliggörande” i Sverige

Josefina Eliaso Magnusson
*Doktorand, Centrum för
tvåspråkighetsforskning, Institutionen
för svenska och flerspråkighet,
Stockholms Universitet*

Syftet med denna studie är att visa hur språket och kroppen används som gränsmarkörer för att skapa och skilja ut det svenska genom vardaglig språk användning. Detta görs med hänvisning till idén om intersektionen av indexikaliteter av ”Den Andre”. Därmed artikeln till att göra utbildningsaktörer medvetna om hur olika maktrelationer vävs ihop och omformar olika koncept av svenska samt betydelsen av vad det innebär att kunna svenska. Studiens resultat kan användas för att nå ökad förståelse för språkets roll och de möjligheter och begränsningar som följer av ett visst sätt att tala. Genom att följa en flerspråkig individ, som deltagit i min avhandlingsstudie, belyses hans erfarenheter av olika grader och typer av att språkligt uppfattas som ”Den Andre” i interaktion med studiekamrater.

Språk, symbolisk makt och intersektionalitet

Artikeln innefattar deltagande observation och audio-inspelat samtal för att belysa intersektionen av indexikaliteter av sociala kategorier – ofta flytande och omtvistade – som är värderade på skilda sätt i olika möten. Sociala kategorier är en uppsättning av relationer, konstruerade historiskt och socialt inom särskilda maktrelationer. Det innebär att kategorise-

ring är en process varigenom människor skapar ordning genom att använda begrepp på sin omgivning, samtidigt som det också skapar en social ordning som får konsekvenser för individer och grupper när handlingsutrymmet att positionera sig möjliggörs eller begränsas utifrån de kategorier som används för dem. Därigenom blir sociala kategorier verktyg för inkludering och exkludering, erkännande och misskännande. Genom att använda kategorier på omgivningen överordnas eller underordnas individer när de tillskrivs en kollektiv identitet av andra människor. I linje med det som McCall (2005) betonar som viktigt i studiet av sociala kategorier kommer denna artikel att granska hur de produceras, upplevs, reproduceras och möter motstånd i vardagslivet.

För att förstå idén om intersektionen av indexikaliteter av ”Den Andre” är det relevant med en genomgång av de mest centrala begreppen i artikeln, som bygger på en avhandlingsstudie i tvåspråkighetsforskning. Språket och dess symboliska betydelse är ett av de mest grundläggande verktygen i denna artikel. Ett centralt instrument i arbetet med att iscensätta etnicitet och andra sociala kategorier är språk användning. Tidiga studier inom sociolingvistisk forskning har visat hur egenskaper hos språket kopplas samman med egenskaper hos språkbrukare. Sådana studier har visat på relationen mellan språk och genus (Lakoff, 1973), men även konstaterat uttalsskillnader hos individer med olika socioekonomisk bakgrund (Lahov, 1966). Dessa tidiga studier har oftast utgått från att människor kategoriseras som tillhörande en grupp som är homogen i sig, och som därmed utesluter an-

dra kategorier. Detta perspektiv tänker sig att en individ har tillägnat sig en viss identitet och att det är denna identitet som påverkar en persons språkbruk och språkhandlingar. I senare sociolingvistiska studier har hänsyn även tagits till ålder, klass, sexuell läggning liksom andra faktorer som påverkar hur en individ använder språket, samt att det förekommer språklig variation inom olika kategorier (Eckert, 2002). Detta perspektiv innebär att de språkhandlingar som individen utför påverkar identiteten. Vid varje ny språklig aktivitet framställer individen sig själv på ett nytt sätt och varje gång individen gör om språkhandlingen förstärks den nya identiteten. Individen visar därmed på vem den är genom såväl vad den säger och sättet individen säger det på, vilket konstruerar en symbolisk betydelse. Det är föreställningar kopplade till språk, så kallade språkideologier, som möjliggör att talares språkliga praktiker och handlingar tolkas som uttryck för sociala kategorier. För att symboliken som språkbrukaren anammar ska fortsätta vara betydelsefull bör andra uppfatta vilken denna betydelse är. Det beskrivs som indexikaliteten i språket. Indexikaliteten möjliggörs via kopplingen mellan symboler och ideologiska formationer, förbundna med social och politisk mening och bör inte förstås som ett biologiskt medfött faktum (Silverstein, 2003). Indexikaliteten kan innebära att ett visst språkligt drag kan peka på någon av de egenskaper som associeras med en kategori (Chun, 2011) och behöver inte nödvändigtvis peka mot en hel kategori. Så visar till exempel studier gjorda i Skandinavien att användningen av förortsslang inte enbart indexerar etnicitet (Quist & Svendsen, 2010) utan andra kategorier såsom genus, ålder och klass kan vara lika betydelsefulla delar av vad man gör i användningen av förortsslang. Indexikalitet kan också förklara språkbrukares betoning av vissa språkliga drag för att tydligt markera avstånd mot andra kategorier (Bucholtz, 2011). Språkbrukare kan genom val av språkstil eller varietet signalera sin sociala identitet eller en egenskap som associeras med en specifik grupp. Likväl kan en varietet med dess

sociala igenkänning även nyttjas som en strategi för att referera till en grupp som talar den. Därmed är processer av indexikalitet grundläggande i den sociala positioneringen av sig och andra (Bucholtz & Hall, 2005).

Med detta sagt framgår det att det inte enbart är individens egen person som påverkar dess sociala plats utan även det sociala sammanhanget, och hit räknas samtalspartner och talsituationer. Det blir därför lämpligt att i den här artikeln väva in det som i Bourdieus (1977) termer beskrivs som symbolisk makt. Olika sociala och historiskt konstruerade kategorier utgör en persons eller grupps identitet och formar bland annat deras hållning och gester som ett system av förkroppsligade dispositioner som Bourdieu benämner habitus. Utvecklingen av habitus har samband med individens uppväxt, där språk, normer, värderingar och handlingsmönster utgör kapital, det vill säga en värdefull resurs. Individens habitus blir en tillgång i sammanhang där den överensstämmer med de normer och värden som har status, men kan få motsatt effekt i sammanhang där andra språk, normer, värden och handlingsmönster utgör kapital. Exempelvis stämmer inte alltid elevers erfarenheter och kunskaper överens med förväntningarna i skolan, vilket med Bourdieus termer går att beskriva utifrån den process som innefattar en elit vars legitimitet uppnås genom naturalisering av maktrelationer och som refereras till som symbolisk dominans. På grund av de symboliska maktrelationerna mellan talare blir inte alla respekterade och betrodda (Bourdieu, 1977). Bourdieu opererar med tre olika former av kapital: socialt, kulturellt och ekonomiskt. Det symboliska kapitalet blir det kapital som värdesätts högst i ett specifikt sammanhang. Andra studier (Luke, 2009) har hävdats att ras, etnicitet, genus och sexuell preferens också kan utgöra centrala inslag av förkroppsligat kulturellt kapital för att förstå identitetskonstruktion. En relevant Bourdieu-läsning för den aktuella artikeln är Skeggs studie (1997) om vita arbetarklasskvinnor i

nordvästra England, där hon understryker att maskulinitet och vithet är högt värderade kulturella kapitalformer. I min studie framkommer det att värderade kapital aldrig handlar om en enda kategori eller ett givet ömsesidigt samspel, utan snarare av multipla kategorier som skär varandra samtidigt.

Följaktligen tillämpas intersektionalitet här för att studera maktrelationer och ojämlikhet. Medan endimensionella maktanalytiska perspektiv tenderar att förenkla komplexiteten kring makt kan intersektionalitetsperspektivet användas för att väva ihop dimensioner av över- respektive underordning. Konceptet intersektionalitet kommer från feministisk forskning i USA där det använts för att analysera strukturell ojämlikhet (Crenshaw, 1994). Mer konkret kan sägas att användningen av analyser med ett intersektionellt perspektiv kan visa på hur olika maktrelationer vävs ihop. Där etnicitet kan vara bestämmande vid en specifik tid och plats kan andra sociala kategorier, såsom kön utgöra tyngdpunkten i en förklaring vid en annan tid och plats. En individ är alltså bärare av flera maktrelationer. Därför kan analyser med ett intersektionellt perspektiv lyfta fram en och samma individs underordnade position som rasifierad eller överordnade position som heterosexuell, medelklass, man och därmed tidsmässigt och rumsligt skilja ut styrkan i olika maktrelationer.

Bakgrund: diasporan

Många samtida sociolingvistiska studier som gjorts i Skandinavien har visat hur språkliga och sociala stereotyper är (re)producerade och nära kopplade till språkideologiska uppfattningar (Stroud, 2004; Jørgensen, 2008; Milani, 2010; Svendsen, 2014). Emellertid lever generellt deltagarna i dessa studier i flerspråkiga urbana miljöer, medan deltagarna i mitt avhandlingsprojekt, som alla identifierade sig som

assyrier/syrianer¹, levde på två olika socio-geografiska platser i Sverige. En av dem, det perifera centrum (Eliaso Magnusson, 2015) för den etniska minoriteten i Sverige och den andra, en mindre stad i västra Sverige.

Assyrier/syrianer är en grupp som levt som kristen minoritet i många olika länder i Mellanöstern och är spridd över olika delar av världen, såsom ett antal länder i Europa, men även Australien och länder i Nord- och Sydamerika. Kanske finns den mest omfattande koncentrationen av denna grupp i Sverige och USA.² Minoritetsställningen och statslösheten har orsakat omfattande språklig och kulturell heterogenitet inom gruppen (Björklund, 1981).

Tidigare studier där den assyriska/syrianska gruppen och dess diaspora är i fokus (Atto, 2011; Mack, 2012) har varit inom det antropologiska fältet. Den studie som denna artikel bygger på berikar förståelsen av diasporiska identiteter genom att visa hur de konstrueras genom språk i vardagliga möten. Diasporiska identiteter är komplexa, ofta motstridiga, och ständigt under konstruktion (Canagarajah & Silberstein, 2012; Rosa & Trivedi, 2017). Den här artikeln syftar till att ta hänsyn till denna komplexitet, med hänvisning till idén om *intersektionen av indexikaliteter av "Den Andre"* och försöker svara på följande forskningsfrågor med utgångspunkt i individens erfarenheter och sociala praktiker: Hur används olika former av kapital för att positionera sig och andra? Vilka former av kapital i intersektion ökar eller minskar möjligheterna för konstruktionen av önskade identiteter?

1 Den dubbla beteckningen av etniciteten används eftersom det sedan 1970-talet pågår en namnstrid inom gruppen (Gaunt, 2010) och den dubbla beteckningen, i alfabetisk ordning, blir därmed ett sätt att inte favorisera någon av de benämningar som omdiskuterats.

2 Det är dock svårt att veta exakt eftersom man t.ex. i Sverige utgår från ursprungsland snarare än etnisk eller religiös tillhörighet i redovisningen av invandrad befolkning.

Metod

I mitt avhandlingsprojekt har fokus legat på att förstå språk och identifiering i en svensk kontext genom flerspråkiga deltagares tillbakablick på utbildningstiden och deras syn på övergångsåren från skolan. Denna övergångsfas är inte särskilt studerad i litteraturen om unga. Erfarenheterna från denna grupp kan göra det möjligt att synliggöra deras strategier och positioner i vardagen när de talar kring och om språk i förhållande till tidigare stadier i livet, som omfattar barndom och tonår.

Metodologiskt utgår studien från kritisk etnografi (Willis & Trondman, 2000; Pavlenko & Blackledge, 2004). Denna metodologi bidrar till att vi kan belysa dominerande diskurser och identifiera de sociala processer och strukturer som är centrala i den samhälleliga kontexten deltagarna är del av genom deras tal och berättelser. Försök att beskriva, tolka och förklara sociala processer som utgår från språkliga samspel har också en central position inom sociolingvistik (Rampton, 2006; Heller, 2008). Liksom Heller (2008) beskriver det, handlar kritisk etnografi om att sätta frågor om hur kategorisering är relaterad till makt i centrum. Denna artikel har detta som utgångspunkt för att åskådliggöra sociala processer, manifesterade i ideologier och diskurser, som återspeglas i deltagarnas vardagliga möten.

Mer specifikt, fokuseras här en av studiens deltagare i konversation med två klasskamrater. I min etnografiska studie ingick att följa deltagarna i deras vardagsliv, därför är andra individer som egentligen inte ingår i studien synliga i interaktionerna. Med anledning av detta kommer dessa individers erfarenheter också att vara representerade här och därmed kommer även deras repertoarer att vecklas ut så långt som möjligt³.

Analys

Här presenteras data som insamlats genom deltagande observation och audio-inspelat samtal. Toni, liksom många andra av studiens deltagare, har en familj som är flerspråkig. Toni, som är född och uppvuxen i den mindre staden i västra Sverige, använde mestadels svenska med vänner, syskon och föräldrar. Hans föräldrar emigrerade från Turkiet med sina respektive familjer under tidiga 1970-talet och trots assyrisk/syriansk härkomst hade de inte det språkliga arvet suryoyo i sina repertoarer, så Toni blandade ibland turkiska och svenska hemma med sina föräldrar. Med sina assyriska/syrianska kamrater i staden deltog han i flerspråkiga praktiker där gruppen rör sig bland alla element i deras fullständiga repertoarer (svenska, suryoyo, arabiska, turkiska och engelska), vilket på ett sätt indexerar komplexiteten av deras gemensamma sociala livsbanor och historier (Eliaso Magnusson & Stroud, 2012). Utdragen som följer här nedan är hämtade från en observation på det lärosäte Toni studerade vid.

Språk, etnicitet och kroppar

På väg från Tonis seminarium stötte vi på två av hans klasskamrater, Charlie och Kalle, i hallen. Alla tre var goda vänner. Charlie och Kalle var liksom Toni födda i Sverige. Kalles familj är från Sverige, medan Charlies mor är född i Kenya och hans far i Norge. Som vi ska se, enligt den indexkala länken som görs i interaktionen nedan mellan ett särskilt sätt att tala och att vara positionerad som svensk, talade bägge en varietet av svenska som ideologiskt är uppfattad som standardsvenska, medan Toni talade en varietet som indexerade en invandrarbakgrund. Samtalet som följer (exempel 1) växte ur Charlies och Kalles nyfikenhet på min forskning och varför jag spenderade min dag med Toni, varpå Charlie omedelbart började prata om sina levda erfarenheter av att vara positionerad som "Den Andre" på grund av sitt fysiska utseende.

3 Samtliga har tillfrågats och medgivit godkännande om medverkan. Alla namn är pseudonymer.

Exempel 1

1. Charlie Morsan är från Kenya, farsan är från Norge och jag är
2. född i Sverige.
3. Kalle Salig blandning!
4. Forskare⁴ Och du känner dig som?
5. Toni Riktig shorba! [soppa, turkiska]
6. Charlie Ah, jag känner mig som svensk, ibland och sen är man
7. inte det ibland, man uppfattas ju inte som svensk för
8. att, eller du vet, först är man adopterad, eller
9. FÖRST är man invandrare, och sen när folk pratar med
10. en, då säger dom åh vad bra svenska han kan,
11. adopterad. Sen är man inte adopterad heller, så i
12. tredje hand är man, ja, det man är då, vad det nu
13. var. Först är man invandrare, sen är man adopterad om
14. man kan bra svenska, och sen är man-
15. Kalle -ja men när jag träffade dig, tyckte jag inte att du
16. var svensk men nu när jag umgås med dig, tycker jag
17. att du är svensk.
18. Forskare Vad är det som gör honom till svensk?
19. Kalle Det är sättet och hur han pratar-
20. Charlie -men varför var jag inte svensk från början?
21. Kalle Toni, ta Toni som exempel-
22. Toni -Toni är tvärtom, först är han en svensk-
23. Kalle -kolla på Toni, han ser ut som en svensk men när han
24. öppnar munnen då tänker man, vad är detta, en turk!
25. Och sen så är han syrian [assyrier/syrian].

4 Refererar till artikelns författare.

Enligt Kalle var det Charlies fysiska utseende och Tonis språkliga drag som markerade dem som "Den Andre", medan hans egna sociala kategoriseringar som vit och svensk aldrig nämndes. Kalles vithet är, liksom Skeggs (1997) beskrivning, en normaliserad form av kapital vilken påverkar hans sociala lokalisering i detta samtal. Tala och agera som en "svensk" blir här mer signifikant än etnicitet. I början verkade Kalle försöka konstruera en essentialistisk förståelse av att vara svensk. Först, i sitt uttryck "salig blandning" om sin vän Charlies historiska livsbana, där Charlies etnicitet och nationella identitet som svensk uppfattas som otillbörlig och Tonis anslutning till denna position när han svarar åt Charlie och karakteriserar honom som "shorba". Ett andra sätt på vilket Kalle fortsätter sin konstruktion av svenskhet är (rad 19) när han återger sin ändrade syn på Charlie som svensk på grund av hans förkroppsligade sociala och språkliga praktiker. Det tyder på att Charlies habitus blir en tillgång i denna kontext eftersom den överensstämmer med de normer och värden som har status på denna arena, vilket enligt Bourdieu (1977) tenderar att skapa hierarkiska maktpositioner. Ett tredje sätt där Kalle försöker driva denna linje är när han inte explicit uttrycker orsaken utan i stället tar Toni som ett motsatt exempel genom att hänvisa till hans utseende (rad 21, 23), vilket tyder på att hans fysiska utseende korresponderar med svensk vithet som en form av kapital på den lokala rasifierade marknaden (Skeggs, 1997) men att hans språkliga praktiker underkänner honom i detta avseende. Medan Kalles initiala positionering av Charlie som icke-svensk var sammanflätat med hans etnicitet, var Tonis initiala positionering som svensk genom hans fysiska utseende åsidosatt av den efterföljande indexikala länken mellan hans flerspråkiga repertoar och en status som

icke-svensk eller mer specifikt som "en turk" (rad 23–24). Vidare (rad 25) specificerar Kalle dock Tonis etnicitet vilket kan tolkas indexera hans kristna religion, vilken Toni gärna synliggör på olika sätt, bland annat med tatueringen på överarmen.

Charlie i sin tur konstruerar en färgrik bild av människors förvirring (rad 6–14) i mötet med honom och deras kategoriseringsförsök, varav ingen egentligen reflekterar hans historia eller nationella identitet. Han började med att säga att han kände sig som en svensk, men efter en kort paus tillade han "ibland" och presenterade därefter tre hierarkiska föreställningar om sig själv. "FÖRST" är man invandrare, vilket är ett vanligt antagande baserat på hans etnicitet och fysiska utseende. Hursomhelst, så fort han talar tvingas samtalspartner att revidera sina förutfattade meningar och drar slutsatsen att han bör vara adopterad. När sedan denna kategorisering blir motbevisad är han "vad det nu var" (rad 12–13), som är ett uttryck för att bekräfta sina kamraters uppfattning om hans historiska och sociala livsbana som komplex och svår att etikettera. Vi ser i samtalet mellan dessa vänner hur vissa kroppar och praktiker är mer legitima och hur det är sammanflätat med ändrade konstruktioner av svenskhet och invandrarskap. Detta i sin tur belyser hur språkliga resurser förvärvar ett värde i förhållande till särskilda sociohistoriska kontexter, vilket också kommer att diskuteras tydligare i den andra delen av detta samtal (exempel 2).

Standardsvenska, svenskhet och "Den Andre"

I den senare delen av samtalet görs mer explicita uttalanden om språkanvändning och dess kopplingar till stereotyper av grupper.

Exempel 2

1. Kalle Du snackar olika hela tiden med, typ om du är med mig
2. så pratar du, bryter du mycket mindre. Sen när du
3. pratar med andra kompisar DIREKT, snackar du helt
4. annat.
5. Toni Ja, men det är anpassningsförmågan-
6. Kalle -det är en social förmåga?
7. Toni Jag är bra på att anpassa mig. Jag anpassar mig utan
8. att jag märker det.
9. Forskare Men varför gör du det? Skulle syrianerna
10. [assyrier/syrianer] tycka du var konstig om du inte
11. gjorde det?
12. Toni Nej, nej absolut inte. Men, jag vet inte.
13. Forskare Märker du hur han byter, använder språket?
14. Kalle Jaha! Jo du, att jag gör!
15. Forskare Varför gör han det tror du?
16. Kalle Om han umgås med mig mer, han har inte umgåtts så
17. mycket med mig nu på ett tag, så han pratar inte så
18. bra svenska.
19. Forskare Så, det hänger på vem man umgås med?
20. Kalle Ja.
21. Toni PRECIS.
22. Kalle Skulle hans andra kompisar komma förbi nu, skulle han
23. ändra sitt språk med en gång.
24. Toni Det är samma sak som när man ändrar dialekt,
25. exempelvis som när du åker till Stockholm, då får man
26. Stockholmsdialekten.
27. Kalle Dom som är svaga gör det, jag gör inte det.

28. Alla ((skratt))
29. Forskare Du, som tycker att Toni ändrar sitt sätt att prata,
30. kallar man det för något särskilt här?
31. ((Stimmigt))
32. Kalle Inget särskilt, bara att han bryter. Ena stunden
33. snackar du jättebra andra stunden låter du som att du
34. precis har flyttat hit.
35. Toni Men det är som en dialekt. Det finns ju skånska,
36. lappländska, men man kan ju inte kalla om någon
37. kommer-
38. Kalle -nej, brytning säger man-
39. Charlie - brytning är det.
40. Kalle Fast, det är nog ingen brytning-
41. Charlie Det hänger lite på vilken miljö han är i.
42. Kalle Toni, Toni snacka sådan där överdriven svenska som du
43. brukar göra när du så här, då börjar du så här prata
44. riktig rikssvenska. Du kan ju det. Gör det!
45. Toni Ja, jag kan det-
46. Kalle -så här som när du ska prata riktig svenska så här.
47. Toni ((skratt))
48. Kalle Gör det, det låter så här-
49. Toni -nej men.
50. Kalle Du får ingen brytning alls, prata så.
51. Toni Jag skulle kunna göra det, men grejen är att-
52. Kalle -gör det då!
53. Toni Nej.
54. Kalle Nähä. [låter besviken]
55. Charlie Kan ju inte göra det på beställning.

Vi ser att Kalle utger sig för att vara språkmodell för Toni som anses få ett sämre språk när han inte umgås med Kalle, återigen utifrån Skeggs (1997) förklaring om hans värderade och normaliserade former av kapital. I viss mening förnekar Kalle den sociala betydelsen av andra svenska varieteter än de han kallar "riktig rikssvenska" (rad 44) eller "riktig svenska" (rad 46) som är indikatorer på standardsvenska. Ur ett språkideologiskt perspektiv producerar detta sociala gruppidentiteter (Gal & Irvine, 1995) genom processer av misskännande av språkliga skillnader. Kalles strategi refererar till hur språkideologin tillhandahåller att vissa språkliga varieteter avbildar en social grups inneboende essens och förbinds med utomspråkliga egenskaper (Gal & Irvine, 1995). I det här fallet uppfattas Tonis sätt att tala som uttryck för ett karaktärsdrag som "svag" (rad 27). Kalles uppfattning anspelar på icke-standardiserade språkpraktiker som tecken på ett implicit system av sociala identiteter som har sin grund i stereotypa antaganden om "Den Andre" (Milani, 2010; Svendsen, 2014), i detta samtal som svag i kontrast till honom själv eftersom han inte anpassar sitt språk. Genom att tala om "bra" respektive "dålig" svenska, använder Kalle språket för att upprätta hierarkier och maktrelationer. Han förbinder Tonis språkliga varietet med en social grupp som "precis har flyttat hit" (rad 34). Men det Toni visar är hans reflexiva språkförmåga när han skiftar stil som är en funktion i hans flerspråkiga repertoar. Genom att standardsvenska här utgör en gränsmarkör varigenom det svenska skapas och skiljs ut från det icke-svenska blir Tonis sociala och språkliga mångfald liksom hans födelseplats negligerade. Denna konstruktion innebär också att heterogena flerspråkiga repertoarer ersätts med en homogenitet. Toni försöker göra motstånd mot och utmana Kalles tolkningsföreträdare och hävdar att hans varietet kan jämföras med dialekter (rad 35) samtidigt som han blir osäker och uttrycker att "man kan ju inte kalla om någon kommer" (rad 36), vilket pekar på att

en varietet som indexerar en person med utländsk bakgrund inte kan hävda att det är en svensk dialekt. Men han blir omedelbart avbruten i sitt försök av Kalle som insisterar på att det är brytning. Att Tonis varietet skulle vara språkbrytning bekräftas även av Charlie (rad 39), men då sker en plötslig vändning när Kalle ändrar sig och hävdar att "det är nog ingen brytning" (rad 40) när han erinrar sig att Toni faktiskt har de resurser eller det symboliska kapital (Bourdieu, 1977) som anses värderas på denna arena, både kroppsligt (exempel 1) och språkligt. Trots att Tonis vänner refererar till hans förmåga att tala på olika sätt beroende på tid och rum blir språket i denna interaktion ändå en gränsmarkör när Toni motsätter sig att leva upp till föreställningen om att flerspråkighet är en uppsättning av parallell enspråkighet (Heller, 2007). Kalle vill ivrigt bevisa detta genom att försöka få Toni att tala på ett visst sätt genom upprepande försök att förstärka det han anser vara "riktig svenska" (rad 46) och bekräftar att det är när Toni inte får någon brytning alls (rad 50). Men Toni gör motstånd mot att uppfylla Kalles krav och detta motstånd förstärks ytterligare när Charlie stöder Toni i hans förhandling av språkliga föreställningar. Genom den interaktion som återgivits här mellan dessa tre klasskamrater, ser vi att språk inte är ett neutralt, abstrakt system av referenser utan ett medium genom vilket individer utmanar och gör motstånd, i detta specifika exempel mot reproduktionen av dominerande föreställningar om språk.

Avslutning: kunskapsbidrag

Denna artikel har kunnat visa på att språk i stor utsträckning har med föreställningar att göra. Vidare har studien visat att förutom att språket kan bestämma ens värde i ett möte kan även det fysiska utseendet påverka. Med hänvisning till idén om *intersektionen av indexikaliteter av "Den Andre"* blev det möjligt att redogöra för hur språket och samtalet tjänar som arena för identitetsförhandlingar av föreställningar

och förhållningssätt. Resultaten från studien pekar mot att en del positioner inte är fritt tillgängliga för alla utan är sammankopplade med symboliska maktrelationer mellan talare och begränsar därmed de identiteter som är möjliga för individen att inta. Studiens resultat och analysverktyg bidrar därmed till praktiska implikationer som gör aktörer inom utbildningsfältet medvetna om att språk inte är avgränsade fenomen. Vi har nämligen sett, i de exempel som återgivits, hur ofantliga flytande gränser och förståelser av språk ritas om, dels i relation till "kroppar" (exempel 1), dels i relation till "personlighet" och "lekfullt framträdande" (exempel 2) och hur dessa konstruktioner av språk varierar minutiöst. I den interaktion som återgivits har vi även sett hur intersektionaliteter är reviderade

och förflyttade i relation till, och informerar om, olika härledda koncept av svenska och vad det innebär att kunna svenska. Gränsdragningar som sker på utbildningsarenor utgör en väsentlig betydelse för identitetsskapande. Därför bör olika aktörer inom utbildningsfältet vara medvetna om rådande ideologier som under vissa perioder och sammanhang betraktas som sanning. Dessa kan vara svåra att upptäcka, men det blir desto viktigare för lärare i mötet med studenter att fråga sig vilka identiteter som medverkar till att återskapa dominerande ideologier. Det skulle i sin tur bringa insikt om vilka kategorier som konstrueras och befästs samt vilka inkluderings- och/eller exkluderingsprocesser som möjliggörs.

Referenser

- Atto, N. (2011). *Hostages in the Homeland, Orphans in the Diaspora: Identity Discourses Among the Assyrian/Syriac Elites in the European Diaspora*. Leiden: Leiden University Press.
- Björklund, U. (1981). *North to another country: the formation of a Suryoyo community in Sweden*. Stockholm: University of Stockholm.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of theory and practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bucholtz, M. (2011). 'It's different for guys': Gendered narratives of racial conflict among white California Youth. *Discourse & Society* 22: 385–402.
- Bucholtz, M., & Hall, K. (2005). Identity and interaction: a sociocultural linguistic approach. *Discourse Studies* 4–5: 585–614.
- Canagarajah, S., & Silberstein, S. (2012). Diaspora Identities and Language. *Journal of Language, Identity, and Education* 11: 81–84.
- Chun, E. (2011) Reading race beyond black and white. *Discourse & Society* 22(4): 403–421.
- Crenshaw, K.W. (1994). Mapping the margins: intersectionality, identity politics, and violence against women of color. I: Fineman, M. & Mykitiuk, R. (Red.), *The public nature of private violence* (s. 93–118). New York: Routledge.
- Eckert, P. (2002). Style and social meaning. I: Eckert, P. & Rickford, J.R. (Red.), *Style and Sociolinguistic Variation* (s.119–126). Cambridge: Cambridge University Press.
- Eliaso Magnusson, J. (2015). "Självklart känns det mer tryggt att vara där inne" – om den sociokulturella kontextens betydelse för språkliga repertoarer och identiteter. *Nordand* 10(1): 7–28.
- Eliaso Magnusson, J., & Stroud, C. (2012). High proficiency in markets of performance. A sociocultural approach to nativelikeness. *Studies in Second Language Acquisition*. 34: 321–345.
- Gal, S. & Irvine, J.T. (1995). The Boundaries of Languages and Disciplines: How Ideologies Construct Difference. *Social Research* 62: 967–1001.

- Gaunt, D. (2010) Identity conflicts among Oriental Christian in Sweden. *Sens Public* 10: 1-18.
- Heller, M. (2007). Bilingualism as ideology and practice. I: Heller, M. (Red.), *Bilingualism: a social approach* (s. 1–22). New York: Palgrave Macmillan.
- Heller, M. (2008). Doing Ethnography. I: Li Wei & Moyer, M.G. (Red.), *The Blackwell Guide to Research Methods in Bilingualism and Multilingualism* (s. 249–262). Oxford: Blackwell Publishing.
- Jørgensen, J.N. (2008). Polylingual languaging around and among adolescents. *International Journal of Multilingualism* 5: 161–176.
- Labov, W. (1966). *The Social Stratification of English in New York City*. Washington: Center for Applied Linguistics.
- Lakoff, R. (1973). Language and Woman's Place. *Language in Society*. 2(1): 45–80.
- Luke, A. (2009). Race and Language as Capital in School: A Sociological Template for Language-Education Reform. I: Kubota, R., & Lin, A. (Red.), *Race, Culture, and Identities in Second Language Education: Exploring Critically Engaged Practice* (s. 286–308). New York: Routledge.
- Mack, J. (2012). *Producing the Public: Architecture, Urban Planning, and Immigration in a Swedish Town, 1965 to the Present*. PhD Dissertation: Harvard University.
- McCall, L. (2005). The Complexity of Intersectionality. *Signs: The Journal of Women in Culture and Society* 30: 1771–1800.
- Milani, T.M. (2010). What's in a name? Language ideology and social differentiation in a Swedish print-mediated debate. *Journal of Sociolinguistics* 14: 116–142.
- Pavlenko, A., & Blackledge, A. (2004). Introduction: New theoretical approaches to the study of negotiation of identities in multilingual contexts. I: Pavlenko, A., & Blackledge, A. (Red.), *Negotiation of Identities in Multilingual Contexts* (s. 1–33). Clevedon: Multilingual Matters.
- Quist, P., & Svendsen, B.A. (2010). *Multilingual Urban Scandinavia. New Linguistic Practices*. Bristol: Multilingual Matters.
- Rampton, B. (2006). *Language in Late Modernity: Interaction in an Urban School*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rosa, J., & Trivedi, T. (2017). Diaspora and language. I: Canagarajah, S. (Red.), *The Routledge Handbook of Migration and Language Account* (s. 330–346). Routledge.
- Silverstein, M. (2003). Indexical order and the dialectics of sociolinguistic life. *Language and communication* 23: 193–229.
- Skeggs, B. (1997). *Formations of Class and Gender. Becoming Respectable*. London: Sage Publications.
- Stroud, C. (2004). Rinkeby Swedish and semilingualism in language ideology debates: A Bourdieuan perspective. *Journal of Sociolinguistics* 8(2): 196–214.
- Svendsen, B.A. (2014). Kebabnorskdebatten. En språkideologisk kamp om social identitet og verdier. *Norsk tidsskrift for ungdomsforskning* 1: 33–62.
- Willis, P., & Trondman, M. (2000). Manifesto for Ethnography. *Ethnography* 1: 5–16.

Transkriptionsnyckel:

- MEN tal med hög volym
 - men- plötsligt avbrott
 - -ja fortsättning av avbrutet tal
 - ((skratt)) indikerar handling
 - [] författarens tillägg
-